



**Remedie voor de beesten, als paerden, ossen, koejen,
schaapen en verkens : zedert veele jaaren met groot voordeel
gebruikt en heel goed bevonden**

<https://hdl.handle.net/1874/34273>

ODA 3419 1 B 144

REMEDIE

VOOR DE

BEESTEN,

Als Paerden, Ofsen, Koejen,
Schaapen en Verkens.

Zedert veele jaaren met groot voordeel ge-
bruikt en heel goed bevonden.

Door een Wiefhebber der zelve hi een bergabers/
en door den dzuk gemeen gemaakt.



Te DEVENTER,

Gedrukt bij J. H. DE LANGE, Boekdrukker
en Verkoopster aan den Buijk. 1794.

R E M E D I E

V O O R D E

P A E R D E N.

Voor de Oogen der Paerden daar in geslagen
of gesteken is.

Waest het Ooge met warme Wijn / ende besmeert 't met versche Capone of Hoenderbet / en daar na van kruimen van witte Brood een nagjen gemaakt / en op 't Ooge geappliqueert / Inmiddels de Ooge-ater gelaten.

Voor schillen en vliessen op de oogen der Paerden.

Neemt say van Hong-dras / van stinkende Gouwe en Wijn / van elcke een heel / doet dat in de Oogen : of neemt Salarmoniac met Honig : of slaagt door een penne het poejer van Ossa Sapie.

Of neemt van 't beste witte Brood / of Manarie Suiker / en die tusschen 2 tinnen lepels heel kort gewaschen / en door een Gause-schacht alle dagen 4 of 5 maal in 't ooge geslagen.

Voor ziepende, of vliessen op de oogen der Paerden.

Neemt poejer van een doix van een Eij / ende Zout / te zamen grinzant en in de Oogen gedaan.

Of neemt poejer van Salarmoniac / Marcha / Saffraan / en schzaanzel van Ossa Sapie.

Voor verkouthed der Paerden.

Stalt het op een warme plaats / dekt het warm toe / en dan geeft hem onder zyn kost te eten 2 a 3

4 Remedie voor de Paerden.

sepek hof Fenegriek-zaat / en Zoete-melk te drincken
of geest het warm Verkens-bloed met Wijn: of
Mastik en Krutte met Honig gezoden: of gemeene
Olie met Peper.

Voor de haaken aan de Tanden, ja dat ter zy-
den in de Tonge gaten zijn.

Maak de haaken af biffen of af stooten / onder de
Tonge / zo 't nodig is ader laten / de Lippen booz
blijmen / en een uur of twee laten staan zonder ee-
ten / en dan de Mond gewassen met een linnen pop-
pen booz aan een stokjen / in Water / Zout / Honig
en Mostert gedoopt / en driemaal daags gewas-
schen / ende in plaats van hoort boeder witte We-
ten-zemel of Roggen-zemel / drie dagen mede behoert.

Voor 't hoesten en knuchten der Paerden.

Neemt Fenegriek / Lijnzaat / van elkz een vie-
rendeel loots / Zoethoud / Gemme Dragant /
Wyrook / Suiker / Linsen / van elkz twee loot /
stoot dit tot een grof poeder / ende mengt dat onder
het boeder; of kookt een hand vol in water en geest
dit het te drincken.

Of neemt Fenegriek twee loot / een hand vol
Agrimonie / met wat Peper-wortel / dit aan kleine
stukjes gesneden of gehakt; geest het hier van zo
veel als gy tusschen drie vingeren behatten kont /
onder het hoort boeder.

Voor den druis der Paerden.

Neemt drie Doentier-eyeren / en legtse drie da-
gen in een pot met Wijn-Azju / daar na geest het
die Eyseren met den Wijn-Azju in.

Of neemt een half pont Fenegriek / vier loot
Wooontjeg Polkwortel / 4 loot Bakelaar / 6 loot
graau

Handwritten signature or scribble at the bottom of the page.

gtaaubare Swavel / 2 loot drooge Selen-boom ;
hier van een grof poejer gemaakt en onder een
genrengt / en dit in 4 dagen onder het hoort weder
van het Paerd geconsumeert / 't zy nar of droog.

Of neemt hoor 4 a 5 stuivers Saffraan met
2 potjes Rijnse-azijn en een doiz van een Ey door
een geklopt / en laau in elk Neusegat gegoten.

Of neemt een dozt Azijn daar in gedaan ontrent
een halve hantbol witte honds-clamge ongeprepa-
reert / en dit op de heilste geklocht / en laau in elk
Neuse-gat de halffcheit ingegeben / en dan gecreden
dat het Paerd warm wort / en dan toegedeekt.

Voor pijn en zwellinge in de Keele.

Neemt 2 pond oude Olie / ren half pint Wijn /
Parei-kollen / Drogen / van elck 9. weikt dit te
zamen / en ziebt een reis of twee op / en hou
een doek geluzongen zjnde / doet daar by Sal-
peter en Sout zoo veel genoeg is / en giet hier
van een half pintjen tessen het in den hals.

Voor pijn in de Keel en gezwel aan de Tonge.

Dient ten eersten het ader-slaan onder de ton-
ge of in het gehemeste : 2. een spselinge van den
gehreien Mont met warm Water en Sout : en
3. een scrykinge met Ossen-galle / en maakt dezen
drank 2 pond oude Oly / een half pintjen oude
Wijn. En geest 't te eeten Garste of Weiten-
meel / daar onder gemengt wat Salpeter.

Voor den Tand-stoel.

Alle het Cant-kleesch dat gezwollen is / zai
men met een blin opsnuden / te weten 3 of 4
gaten laat het wel kloeden / en laat het daar na
met Wijn-azijn wassen.

Handwritten signatures and initials, including a large stylized 'H' and 'M'.

Voor een Veulen dat in het wisselen dikwils pyn
aan 't Tand-vleesch krygt.

Dan zult gy bzeeken van het beste Krfft / in ster-
ken Azijn gewrist / en daar mede stryken de Kalle-
breenen van huiten / en daar het de pyn hreest.

Tegens de Vyver der Paerden.

Een Paerd dat herwatert is / krijt de Wyher /
welk schier is gelijk de krappen / want der zelven
zo wel de menschen als beesten aan koomen / door
te groote koude van Water als de keele verhit is /
waar door het Paerd appetijt en lust verliest / en
zjn Ooren koud worden / men moet daar terstond
tegens weezen / en als volgt de Wyber streken. Legt
de Ooren tusschen den Hals en de Nekke / en bliint
deze hardigheid (die gelijk een witte senuwe is in de
langte) met een blim deuc / trekt dit witte vleesch
af / en leg daar op een linnen doekje / in wit van
Eijeren nat gemaakt / en dekt het Paerd met een
goed dekfel / het zelve heen en weder zo lang lei-
dende / tot dat de ooren weder zjn warm gewor-
den / hem ingeevende een dronk van Water en Zout
en met Meel gemengt / na dat het wat goed Hoop
hrest gegeeten / laat het 3 dagen op de stal rusten /
eten en drinken / en de plaats stoken met stobende
dingen / om de humeuren te astereeren / en daar na
een plaaster op leggen / gemaakt van Garsten-meel
en 3 oncen Spiegel-hars / te samen wel gezoden in
goede oude roode Wijn; en als de materie zal her-
godert wezen / en gerert staan om door te bzeeken /
zo zal men 't doorzynben om de materie te doen
antsloopen / en daar in stecken wischen / die gedoopt
zjn in Water / Olie en Zout; deze plaange moet
terstont geholpen zjn.

De kentekenen van de Wyber sijn dat 't Paerd
zeer zweet / ja al stond het stille / en zo het komt
liggen / zo is het zeer in perikel van te sterken.
En om dit te helpen / zo strykt het Paerds Make-
keenen / en doet het avelaten onderwaardig de Oe-
ren / en opend met een blim de hardigheit / die als
een witte Zenuwe is in de langte / trekt dit witte
blesch uit / en strykt daar Zout in / en doet 'er
daar na deze pap op: neemt Vars 3 lood / Gar-
scen-meel 6 lood / koolit dit in roobe Wijn tot
een pap / verkind 't bozberg met weiken / in
Water en Zout nat gemaakt.

Voor een Paerd dat zeer verhittet is.

Zult gy door een hoozn ingieten in de Winter
drie oncen Oly / met een Roemerken roode Wijn :
maar in de Zomer niet meer dan twee oncen /
met zo veel Wijn.

Om een Paerd te genezen dat van binnen
gekwetst is.

Neemt een hond / trekt hem af / en doet het
ingekwand weg / ende ziet hem in een ketel met veel
water / en geeft het Paerd dit water te drinken.

Of geeft het Paerd een half pint Oly in / dat
op Tribollum odoratum gestaan heeft / of Oly
van Zeben-getyden.

Als een Paerd geborsten of krank is , van dat
het te zeer overladen is.

Zo legt op de lendenen een plaaster van Dek /
met poeser van Bals / Drakenbloed / sijn Wie-
rook / Mastik en Sainoten / van elks eben veel /
ende men zal de plaaster heet op de gekwetste
plaats leggen / en daar op laten liggen tot dat
ze van zelven af valt.

Remedie voor de Paerden.

Tegens de gescheurtheid van 't Paerd.

Neemt 7 oncen assche van gezonden Wijn-
gaarts-ranken of van Olyben / 3 oncen Olie
van Olyben / 7 Schalonien gestoten / 3 oncen
Honig / versche Water / Seiten-reuzel van elke
een once / Weeghizee-sap 3 oncen met oude witte
Wijn; men zal drie dagen agter een deze dingen
ingehen / en driemaal daags.

Voor gezwollen gemachte van een Paerd.

Neemt slom van Carwe-meel met Wijnmoer /
Perkens reuzel / mengt die te zamen / en smeert
het daar mede. Oste maakt een pap van Azijn /
krist en zout / en daar mede twee of driemaal
bes daags be geaffecteerde plaats gesmeert.

Voor de Krappen der Paerden.

Men zal het hair assanden / en het smeerren met
Mostert en Honig / neemt dan oude Schoenen tot
pulver gezant / Hoper-root / met oude Perkens-
reuzel / dit tot een zalf gemaakt / en bes ahonts
en bes morgens daar mede bestreken.

Voor de Gallen der Paerden.

Neemt Caerden / Kiet / Zant-netels stampt dit
in een mortier / en maakt het warm in een pan / en
legt het heet daar op / laat dit een geheele nacht leg-
gen / bes morgens wast het met pissie; en als gy die
synden wilt / en geopent hebende; zuigt door een
spuitje van een Olier-pijp al het geen in de Gal
is; en smeert dan het nabolgende daar in: Capoe-
nen het / Honig / Olie van Laurier / gebzuikt dit
tot dat het genezen is / wel toeziende dat daar geen
Water aan komt / binnen den tijd dat het open is.

Voor

Voor een Paerd dat zig vervangen heeft, door
eeten, drinken, of de wind.

Neemt stoelgank van een knechtjen van drie /
bier of vijf jaar / met zijn pisje door een gevoert /
en het Paerd laau ingegeven.

Of neemt een hemdt of doek daer de Vrouwen
stonde in is / hoe meer heuult hoe lieter /
uitgewasschen en het Paerd laau ingegeven.

Of neemt een vette haks van u mannelijckheit /
om een stukjen kzoed gewonden / en hooven 'c mont-
stuk gesteken / dat het word opgegeten / hoort daer
na wat van u behoef tusschen een buisbelt doekjen
om het montstuk gebaan / en zo heel mogelijk is /
warm gereden; 't geneest principaalk 30 het niet
lang geleden is van herhangen te zyn.

Voor een Paerd dat geen afgang heeft.

Neemt een vierendael pont ongezoeten Boter /
't stuber Quikzilver / 3 of 4 elsters van Knof-
look / dit koort in een byzel gekneust / en dat te zamen
onder een biermengt / en daer van 4 balletjes van
egale groote of zwac te gemaakt / en het Paerd in-
gegeven / als het opgetrokken is of het hoofd
om hoog gehonden is / en zo lang afgewagt dat
elk bal gesmolten en door de keele geloopt is.

Voor een Paerd dat zig verrukt heeft.

Neemt 3 kanne Boom-olie gebaan in een schoon
garden pot / en op het vuur gezoben tot dat zo aan
het koochen is doet dan daer in een jongen hond of
kuer en na het ruim een kwartier uur gekookt
heeft / zo kzingt het door een doek zo stiff als
gy kunt / en smeert van deze balzen de belem-
erde plaatze en sensulven van het Paerd.

Voor de gekwetste of zeer-ruggige Paerden.

Neemt de zenuwen van een Hond / Oesterschij-
gen / Hoender-drek / dit te samen gemengt / en tot
asche gekruid / wast de gekwetste plaats eerst met
warne Wein-azijn / dan daar op gestrooit het ge-
kruide poejer; en als het van de Zadel gekwetst
en dat het open is / en legt het hoorszcheben poejer
met werck of spijt in wit van Eijeren genat daar op /
en daar na zal men het met Hoender-bet smeer en.

Neemt een lebendige Molle in een aarden gegla-
suiden pot gedaan / en met een dekzel toegedeckt /
en op 't vuur gezet tot dat de Molle tot pul-
ver herbzand is / en dan heel sijn gepulveriseert /
ende als hoorszcheben op de wonde geappliceert /
die poejer is ook goed voor de Varen.

Voor de gekwetste of doorgereden rugge
der Paerden.

Neemt eenige groote Snoek-kiemden / op
een Duurschuppe gekruid en gepulveriseert /
en als hoorszcheben geappliceert.

Voor de gedrukte Paerden.

Neemt ten eersten de kwetsure / daar na legt daar
werk op in wit van Eijeren genattet / drie dagen
herholgend; maar is 't dat die plaats gezwollen en
hard is / men zal die genezen met Wout-holen /
Glas-kruit / Alfem en Berendaau / te samen ge-
stooten en gemengt met ongezouten smeer / en als
za te samen gezoden en geappliceert.

Of neemt 2 of 3 Alwin / en maakt daar af een
decoctie in ziedend water / dan zult gij dezelve za
heete als 't Paer herbzagen mag / op het zeer leg-
gen / en al het gezwel zal op eenen nocht bergaan.

Of neemt getruzenen Zout / en tempert die met stercken Azijn en een doer van een Ey / strykt daar het zeer is / zo zult gy haate linden.

Of neemt Celidonie of groene Oogen-klaar uitgezukt / en het nat op de wonden gedaan / dat uitgebrukte of de reste van het groen daar hoben opgelegd ; en des Winters neemt de bladeren gepulverizeert / en daar opgestrooid.

Om te geneezen alle opene, geslagene, gehouwe-
ne, gestotene of gedrukte wonden van Paerden.

Neemt Egiptiacum / zijnde een dunne zalbe ge-
componereert van Wijn-azijn / Spaans-groen en
Honig gekookt / samen tot een behoorlijke consti-
stentie / de wonde gezuivert zijnde / hier van met
een penn-keer dunne over gestreken / en dan werck
zo nodig opgeleit / en met een doek vast gemaakt.

Als een Paerd niet wil eeten.

Zo zal men het met Azijn en Zout den mond
schoon maaken.

Als hem een Paerd kwalyk voeld van ondeugend
Hooy en Haver gegeten te hebben.

Neemt 3 Boender-maagen / daar af het kinne-
ste helleken / die in een Ouen of anders gebruoget /
en dan gepulverizeert met een half once Peper / en
mengt dat met 4 lepels Honig / en 1 once sijn ge-
pulverizeerde Wyrrook / doet hem dit innemen met
een roemertje hol laauwe Wijn ; en om dat hem
den huil mooge weerk worden / zo steekt hem een
steehpil die tamelyk lang en dik is ; of een disteer
van decoctie van Malthe / Seugel-kruid / of an-
dere layerende kruiden / daar by boende Zemel /
Zout / Honig en Olie.

Voor een dempig Paerd.

Een dempig Paerd kan kwalijk geneezen worden / ten zy de kwalie noch berescht was / en gekoemen van stof / of een stuwende wind / of van het eten van eenige huiligheid onder zyn boeder / waar tegen deze remedie noch zoude dienstig wezen ; te weten / dat men hem zoude laten aan de Schouderen / en met 't warm bloed met Wijn gemengt en Oly van Olyten / stryken op de hooft en op den rugge / als men dat bys dagen gedaen heeft / zo zal men hem die bys dagen daar aan volgende / door de Neus-gaten looge daar Oly in gemengt is / en daar na ingegeeben diesen drank / gemaakt van gerooft Maester-zaat / leebende Sulpher / grain Paradijs / van elks eben heel / wel klein gestooten ; daar af maakt een decoctie in Meerde van Honig gebrouwen ; of maakt daar af een dikken conpos / en daar af alle morgen ingegeeben de grootte van een Okernote / met dikken rooden Wijn.

Of neemt Sailiga / Semker / Kruid-nagels / Comijn-zaat / Denkel-zaat / van elks een loot / 2 Eieren / 2 grein Safferaan / mengt dit met een half pintjen Wijn / giet hem dit in den Hals / en het hoofd om hoog houdende / en na dat het een tyd lang / of outrent een half uur also gestaan heeft dan geest hem groen Gras of Rietvladers te eten / om de hitte van den drank te temperen / maar 't Paerd moet een halve dag hoor af na niet eten ; hoorz 30 tyd het / of leit het heen en weder zoetjes / op dat 't hem drank niet weder overgeele.

Of neemt een drank / gemaakt van Agarionnis en Semegriek / in roode Wijn gewekt / of het bloed van een Hondken dat ober 10. dagen niet out en is / ingegeeben ; of wortel van Senticana / van wilde Com-

Comcommers / en bitter Noten met Honig-waer
gestoten / en een drank daar af gemaakt ; of
geeft hem dikwils Gansse-griek te eten.

Tegen Buik-pijn of Buik-beete.

Neemt wilde Kuite of Hof-ruiten-zaat / stamp
het wel klein / en maakt 'er met warme Wijn een
drank af / gy zult ook in dezen drank mogen doen
Camijn en Venkel-zaat / van elk even veel / daar na
het Paerd in een besloten plaats warm gedekt ge-
houden ; maar eer gy hem dezen drank ingeeft / moet
gy het een ruimen tyd ryden / beter langs hooft
plaatsen dan effene velden / en als het op stal is zult
gy het dekken. Doort is het goed dat men een bui-
ze van Kiet die dik genoeg en van een halben boert
lang is / die wel met gemeene Oly stecken in het
fondament / en haest gemaekt aan den stronk van de
staart / dat het niet uitgaan kan / en van heen en
weder gereden / en als hoorschreken in een besloten
plaats warm gedekt ; en te eten gegeeven 't geen
warm van naturen is / en te drinken Water met
Camijn en Venkel-zaat gesoden.

Tegens slaauwigheid der Paerden , of die zwak-
zijn en pijn in de leden hebben.

Is zeer goed dat gy het Paerd wel warm houd /
en het ingeeven dezen drank / als Myrthe 2 oncen /
Somme Dragant 4 oncen / Safferaan een half
once / Mellilote 1 once / Venghel-kruit 1 pout /
sijn Wyrook zo veel nodig is / dat gepulveriseert
onder malkanderen / zal men nemen elk reize twee
goede lepel vol met een roemerken Waters / twee
lepels vol Honig / ruim zo veel Oly van Rozen :
dezen drank zal men soudenige dagen gebzuiken /
tot dat het Paerd zich beter keert.

Voor

Voor de Koortse der Paerden.

Doet het Paerd kort ader laten aan de ader die men bindt in 't midden van het been / en zoet men by gebrek die niet binden kan; zoo zal men slaan de Hals-ader; en is 't dat gy ziet dat 'er een zank van noden is / zoo zal men uitdrukken een hand vol Rozselein / en het sap mengen met Gomme Tragant / sijn Wyrook / en een weinig Probenci Krozen / en dat ingegeven met een weinig Mee of Honig Water.

Tegens de Fistel der Paerden.

Maakt de wieder / geestze een zant / en werp ter in een medecine van ongebluste kalk / tot dat ter een kooft uitvalt.

Tegens de Kanker der Paerden.

Wast die met sterken Azijn uit / stroot haar van op zeer sijn poeder van Aphodillen-wortel / Arsenicum en ongebluste kalk / te samen in een pot tot asche verbrant.

Tegens schurftheid of kwaade zeeren der Paerden, hoe vuil die ook zyn.

Neemt de wortel van witte Weege-bastel / en dezelfde in schuifkens gesneden / en die de Paerden in het kort weder gegeven / zal met Gods hulpe in 2 of 3 weken genezen.

Tegens de kwaade zeeren is een tuzonderstijke remedie dat men ten eersten het kwaad zeer kloeghamme tot den kooft toe; daar na het zelve waschen met een lauge gemaakt van een deel kalk / 2 deelen Boonen-meel / en 3 deelen asche van Esfen-hout / alle gelijk niet gesoden /

maar

haar in de looge gekweikt / en als 't dan gewas-
sen is / zult gy het smeerem met een zalve van
Kwikkzilber / Aeghwoztel / Sulpher / Aluin /
Hoes-bladers en Derkenssmout.

Voor de Worm der Paerden.

Sijdt recht ober de Neus hoken / en recht tus-
schen de Neus-gaten een sneetje van anderhalve
vinger lang / alwaar gy binden zult een adertjen of
een vliesjen als een zenuwtjen / steekt haer onder
heen een houtjen / op de manier als men de Men-
sen hoken de Neus-gaten legt / en sijdt het dan
onder en hoken kort af.

Of zo haast als men kerneemt dat het Paerd
begint Worm te krijgen / zo zal men de Worm zo-
ken dood te krijgen / hoor zo veel als men daar by
kan hoomen / en moet getet worden dat men door
't handen geen zeenuwen en krenke / 't welk men
als dan hoor bittende Medicamenten moet zoeken te
helpen; en also gehand hebbende of eenige Conser-
ven geapliceert zynbe / dan neemt een worteltjen
Gut / met 2 oncen Conserf / dit gepulveriseert en
des Wydaags smozgens ingegeeben / met een men-
gten zoete Melk / hoor zomen ufgang gemak-
ken / en haer op terstond de Long-ader aan den
hals gelaten / en byz wel laten bloeden / dit gecon-
tinueert tot drie Wydagen achter een toe; doch den
tweeden en derden Wydag / kan men nemen in
plaats van twee oncen een once Conserf / met Qui-
cksilber een halsonce / en verzuiken het als hoor
schreeben / of hoor herhaald is.

Voor het bloed-pisfen der Paerden.

Geest het blout van Carue-meel en warme
zoete-melk te bzinken.

Voor een Paerd dat niet stallen en kan.

Neemt een pint Wijn / 't wit van tien Eijeren / gestoten Look / geest dit het te drincken.

Of neemt say van roode Kool met Wijn gemengt / en dat ingegeelien.

Of neemt een leebendige Schaapen-luis / en als men die niet krijgen en kan / een Menschjen-luis / en steekt die het Paerd honz in de schagt.

Of neemt oude klei van een vier-tonne in laau Water geweekt / geest dit het Paerd te drincken.

Of geest het gestoten Bakelaar in laau Water te drincken.

Voor groote hoofd-pijn der Paerden , en waar aan men die kennen kan.

Als 'er veel water uit het hoofsdruipt / say de ooren hangen / en den hals en 't hoofsdrubec laat hangen / hier toe zal men neemen klein gesneden Tuffzouw-mark / Watouw / en berg gesneden scroo / mengt dit onder het boeder.

Als een Paerd vernageld is.

Moet men de Nagel uittrekken / en tot 't bloedsfunden / of tot in het bleezsch schoon maaken / en gesmolten Zwavel daar in laaten druijen.

Voor kwaad hoorn aan de Voeten der Paerden.

Neemt Bek / Dars en Ceer / van elk een vierendeel pont / Serpentijn een half vierendeel pont / hier mede biskwils gesmeert.

Of neemt Menien-smeer / of Klakken-smeer / of van een Wagen die op Metaalen of Staalen Welen gaat / daar mede gesmeert.

Voor

Voor gefwollen Beenen der Paerden.

Neemt rinde gezouten Keufel / zalf van Dialthea en Uyn-olie / maakt hier van een zalf.

Tegens die Vyge aan de voet der Paerden.

Men zal 't hoozn onder aan de hoet snyden / zo herte dat ter hekwameijgh spatie is tusschen 't hoozn van de hoet en de hnge / legt 'er van op een stuk van een Spongie / en dat wel intregen dat de resten van de hnge tot op het uiterste af gegeten zy.

Tegens die klooven der Paerden, die tusschen het been en den hoorn van de voet kooft.

Men zal ten eersten het hair afscheeren / en de plaats met Wijn waschen / daar na met een zalve stryken / die gemaakt is van Roet uit de schoorsteen / Spaans-graen en Honig / dit te saamen gemengt en gesoden / en op het laatste kalk daar van daende / maar is dat de kloof te diep is / geestse het Bier.

Voor de motik aan de Voeten der Paerden.

Neemt het witte van een Ei / hooz een stuiber uitgezanden Aluin / hooz twee stuiber Mercurium / en wat Schoe-zolen gezand en gepulberefeert / en maakt dit tot een zalfjen / maar eer men 't appliceert moet het hair afgeschoren zyn.

Een goede zalve voor Paerden.

Neemt 4 loot Porelioen-zalve / 5 loot Baker-olie / 4 loot Dialthea / 4 loot Carpentier-olie / 4 loot Boom-olie / 4 loot oud Berken-smout / dit is hooz hreele gebreken goed behonden / 't is ook zeer goet hooz de Hoefen.

R E M E D I E

V O O R

OSSEN EN KOEJEN.

Van het draagen eener Koe.

Een Koe-keest draagt negen maanden / en zoo
 het keest kalven zal / dan wordt het ghy stijf
 en als men melk in de melken keeft / dan moet
 men wel acht neemen; en zoo het keest dan begint te
 kalven / hertont zich een water-blaas / die men
 moet hoortrecken met de tanden van een gaassel ofte
 meest-green / dan komt het kalfs-hoest met de twee
 hoeste hoeten / en dan moet men het keest helpen
 om te lossen: neemt dan een doek en bind die om
 't kalfs hoeten; kram na het keest / zoo het keest
 geen pansen ofte arbeid en krijgt om te lossen / dan
 neemt een potjen Helei-water / hoor twee snijber
 Craas de Marzha / een loot Sabuet in knoppen /
 of een hand hoi / en een hand hal Agrimon / en die
 t'zamen gekookt in twee kannen hier of water op de
 helste / en hoor een doek geworngen en ingegeeben /
 is goet om arbeid te herwekken / en 't kalf te doen
 lossen / ja al schoon 't kalf by het keest dood was;
 en zoo het kalf het achterste hoor kluam / ende men
 sijn hoeten bekomen kan / dan neemt een touw en
 bind dat om 't kalfs hoeten / zo 't keest dan arbeid
 krijgt / moet men trekken / om het kalf te lossen;
 het keest dan het kalf gelost hekkende / moet men
 op doen staan en achter hoger als hoor zetten / om
 het kalfs-uitgang hoor te komen / en zoo het keest
 na

na het halven persinge of nabreeninge kreffig / dan neemt acht of tien hoasden Cook / en die in water gaar gekookt / ende met malhanderen ingegeehen ; en des anderen daags daar na / dan neemt een hand vol Agzimonie / een hand vol Spinoet in knoppen / een hand vol Schot-kruit / en een hand vol Wullen-blad / dat te saamen gekookt in twee kanne water of hier op de hestte / en door een doek geluzongen / en dit het heest ingegeehen met een halven dozt Raay-nie.

Wanneer 'er een heest liff-uitgang oberkwam / dat niet gekalft en heest / zo mag men de doorberhaalde remedie wel gebzuken.

Of wanneer een heest door sterk byden liff-uitgang oberkwam / dat het niet meesten ofte geen afgang herft / en door de winden het liff uitgersten / zoo moet men het liff wederom in doen / en 't heest op stal zetten / achter honger als door / en laaten het een dag of drie stil staan / en geeden het den doorgemelden drank in.

Of neemt Spinoet / Wullen-blad / in Wijn of Bier gekookt / en door een doek geluzongen / en het zoo ingegeehen.

Koejen die Kalven willen.

Als een Koe halven wil in 't gras / ende 4. of 5. dagen te horen siet kuzd / dat het onder en de spenen stiff worden / zoo zal men die op stal zetten / en melken haar eens daags / gelijk of zo gekalft hadde / tot den tijd toe dat zo kaltet / want anders zoude zo daar wel kan sterben.

Voor Koejen die in 't uiren zija.

Wanneer een Koe in 't uiren is / en 't Giff zwell of burigheit oberkwam door aanwasfinge / dan neemt

Werkens-reuzel / Wijnmoer / Roden-bolis en E-
dik / onder een gemengt en daar mede gesmeerd.

Voor Koejen die gekalft hebben en het vuil niet
konden losfen.

Wanneer een koeft gekalft heeft dat 't huil niet
wel en lost / zo neemt een doek of handt daar de
kalk van een jorze wald in is / en dat gewasfen
met Spaansche-zeep / in een koft soppe / en dat met
een halve vort Traep-olie haar ingegeehen. En in-
dien het koeft het huil niet en lost / en wel met het
huil staat / dan laat het haar niet aftrekken / want
daar in groot perikel sterkt / en 't staat vast dat
het huil ober negen of tien dagen haar af gaat.

Of men neemt Werkens-pekkel / en dat haar in
den hals gegoten.

Voor Koejen die wel gekalft hebben.

Wanneer een koeft wel gekalft heeft / ende na
eenige weken ofte dagen zeer mak en zwak word /
't geen komt van eenig huil / 't welk de koeften
door 't kalften in zig houden / waar door men deze
medecijn of drank gezuiken zal / een hand vol Blu-
waet / een hand vol Melis / een hand vol Agzimo-
nie / een hand vol Betoni / samen in twee kanne
water gekookt op de helste / ende door een schoone
doek gewongen en ingegeehen.

Voor Koejen die gekalft hebben, en haar Water
of Mest niet kunnen kwyt worden.

Wanneer een koeft dat gekalft heeft zyn water
of mest niet kwyt kan worden / daar zeer nette acht
moet op genomen worden / want het kan van bin-
nen ontsteeken zyn / dat het sterben moet : neemt
een stokjen / daar maakt door een poppen aan van
1000

rood laken / dat ſteekt in Kraay-olie / en daar mede
in het fundament kan het beest geſteken / 't zelve
maakt openheid en afgang; en geeft het beest te
drinken eenige dagen Wit-weiten Zemel / en maakt
dan deze drank / een hand vol Melis / een hand
vol Spriet in knoppen / en een hand vol Agrimo-
nie / en dit t'ſamen gekookt in twee kanne water of
hier op de helfte / en dat door een ſchoone doek ge-
wzongen en haar ingegeeven.

Voor Koejen die door het kalven in de rug of
kruis iets ſcheelt.

Neemt 2 loot Poyelien-zalf / 2 loot Dial-
thea-zalf / 4 loot Serpentijn-olie / een vierendeel
pant oude Boter / onder een geſmolten / en het zel-
de in gegeeven.

Als koejen na 't kalven niet wel melk geeven.

Dan neemt den drank als boven / en doet daer
by een loot Woontjes-holwoztel / een loot Vake-
laar / en een loot Fenekool-zaat / en dat onder
malkanderen gekookt in twee kanne hier of water
op de helfte / en door een ſchoone doek gewzongen
en zo ingegeeven / ſchoon het in 't melken boter
geeft / zal dit het heletten.

Voor Koejen die een kwaat Gijr hebben, of
dat het zwart of vuur daar aan is.

Neemt een hand vol Spriet in knoppen / een
hand vol Agrimonie / een hand vol kattun-kruit /
dat zelve met twee kanne hier op de helfte gekookt /
ende door een doek gewzongen en zo ingegeeven /
en het Gijr met Wijn-maer geſmeert; neemt een
pant Honig / hier loot Spaans-groen / hier loot
gehzanden Aluin / en een oort Gijl / ſamen onder

een gekookt tot een zalf / en daar mede gesmeert /
 schoon waar het Gijc met zju blesgch afgesmeeden /
 en niet meer als de Senuwen of uiren der Altem-
 men en kleeven. En om blesgch weder aan het
 Gijc te krugen / neemt Scheurkruit-woortelen of
 Walwoortels en daar het mede gewasfen.

Ook wanneer een heest is op een Tuin gesprong-
 gen / en grootelijck gekwetst is tusschen de agter-
 beenen aan het Gijc of Lijf / zo neemt de vooz-
 verhaalde zalf met wilde Wijn-moer / en daar me-
 de gesmeert.

Voor Beesten die haar gestooten hebben tus-
 schen de voorbeenen by de Borst.

Wanneer een heest zig gestooten heeft tusschen
 de voorbeenen by de Borst / zo kan door dit onge-
 hal het heest een toedal krugen / datter een ge-
 zwel tusschen het en blesgch uit ontstaat / dat men
 door moet snyden / en daar de wind uit douwen en
 oher den oplaop gesmeert Wijn-moer / gemengt
 met Ebik ende Kroden hollig.

Voor oplaop, Aanwaajinge, Roos of Gezwel,
 aan 't Gijc der Koejen.

Dan neemt deze kruiden / een hand vol Melis /
 een hand vol Beroni / een hand vol Hoppe uit de
 Bronketel / een maatjen Lijn-zaad / een half pond
 onse Boter / een hierendeel pond Deckens-smout /
 dit alles te saamen in schoon water gekookt / en
 daar hier ander gebaan / en daar dan zo mede ge-
 hzoet of gestoast ; en draog zjnde / neemt Wijn
 moer met Ebik gemengt / smeert daer 't Gijc mede :
 en zo 't doorzakt / om dat te doen geneezen / neemt
 een half pond Serpentijn / doet dat in een pot met
 water / zo word den Serpentijn dun / daar na giet er
 het

Het water af; dan neemt drie horen van Boender-
rheren / die klein geklopt / en met *Cerpentijn* ge-
roert / daar onder wat witte weiden-zemel / dan
maakt van Hennep of Spijt weiken / die strekt in
de openheid: en zo 't een groote vlesch-wonde is /
dan neemt Scheur-wortelen / klein gesneden / en
die in water gaar gekookt / wast de wonde of open-
ning daar mede: maar groote wonden die vuurig
zijn / dan maakt deze zalf / 1 pond *Honing* / 2 loot
Spaans-groen / 5 loot gebrande *Aluin* / met een
vozt *Edik* / en dat te samen gekookt in een aarde pot
tot een zalf / en dan van Spijt of Hennep weiken
gemaakt / en daar mede in de openheid gesteken; zo
men geen weiken kan geschikken / zo neemt een
spuit / en daar mede in de wonde gespuut.

Voor het hinken der Beesten.

Wanneer een heest hinkende word / 't welk kan
komen door sterk huffen / of door streng lopen /
of des Somers in de weide te hiesen / dat de rheren
van de heesten strammen / zo sacht de kleine blaau-
kens van het heest zijn voer / daar het mede hinket;
maer genootzaakt hindende / dat men het hinkende
heest smeert de *Airen* / dan neemt *Wijn-moer* /
Kroden halig en *Edik* / onder een gemengt.

Of smelt oude *Keuzel* / en staat dat warm om de
voet / met een roode lappe / laat het drie dagen zitten.

Voor den Haar-worm der Beesten.

Men moet 't heest tussehen de blaauwen hoelen /
daar behindende vuurigheid / zoo heest 't heest den
Haar-worm / dan neemt een loot *Hoeperaot* / een
half loot *Spaans-groen* / twee loot gebranden
Aluin / een vierendeel pout *Derkens-reuzel* / dit te
samen gekookt tot een zalf / en daar mede gesmeert.

Of neemt een vierendeel gont Honig / een vierendeel gont Serpentijn / een half loot Spaansgroen / en twee loot geklachten Aloin / t'saamen onder een gekookt tot een zalf.

Voor ophloop of lyfs-dikkigheid der Beesten.

Neemt negen of tien hooftden look / kookt die in water gaar / en geest dat het heest in / indien men geen heest-look krijgen kan / dan neemt huijslook / maar knoflook is het beste om in te geeven : maar men moet t' heest eerst bloet lossen onder de tonge / en in de steert / het derde lidt onder het sasel / en een of het vijfde lidt van de steert van boven afgeteld ; als men dit snijdt moet men met een mes dwars over het lid snijden / en wel laten bloeden / en om het bloed wederom te doen ophouden / neemt een lange lap linnen / doet daar een weinig boter en zout onder een gemengt op / en dat dan om de steert gewonden op de sneede / en laat het daar drie dagen om zitten.

Of wanneer het heest dik in den lince wordt dat wind is / ja zelfs dat het niet wel afgang heeft / t'zu met water lossen ofte mesten / dan geest het als warmen water en Loock in : maar om het heest water te doen maaken / of afgang te krijgen van mesten / dan maakt een popjen van laken aan een stekjen / en dat popjen in Raap-olie gesterken / en dat in het fondament gestoken van het heest / t'welk doet water lossen: of neemt Steen-motten / of Wtizen / dat doet in het heeste bazel / dat doet ook water lossen.

Voor het Lenden-bloed der Beesten.

Wanneer een heest lenden bloed heeft / zo staat het met de achterste hoeten te trappen / ja kan ook mede dik in den lince worden en stranen / dan doet wat

Wat te hooren herhaalt is / met 't ingeeben van
 Look / en bloet te lossen onder de tonge en steert /
 en den doek drie dagen laten zitten.

Voor verstopte Beesten.

Om hersten die herstapt zyn te doen keutelen /
 neemt een half pont Pzuimen / die gaar gekookt /
 met wat Seenis-bladeren en Zoethout / en vooz
 drie stuiber Bahelaar / laat dit wat trekken ende
 geeft het haar warm in.

Of maakt een Wullen poppen aan een stokken en
 doopt dat in Raap-olie / en steekt dat in het fonda-
 ment van het heest.

Of neemt vooz 3 stuivers Deneetse Dziakel /
 1 stuiber Peterselie-zaat / en Gansse-bet zo groot
 als een ey / en dit ingegeeben en warm toegedekt.

En om water te doen lossen / neemt twee of drie
 Steen-motten / en doet die in het fundament van
 het heest.

Voor de gezwollen Oogen der Beesten.

Wanneer een heest zeer steunt en vooz de Mens-
 gaten snuift / en de leden van de Oogen gezwollen
 zyn / zo neemt Look / en dat in water gekookt /
 als voozschreken / als mede ook 't bloet te lossen :
 maar onder aan de riem van de Tong daar komt
 een ksaar aan / dat moet men voozsteeken / en de
 air onder de Oogen / en beide Mensgaten / met een
 bliim bloet lossen; neemt dezen dzank / een hand
 vol Bnboet / een hand vol Agrimoni / een hand
 vol Schot-kruit / te saanen in twee kanne vier of
 water gekookt op de helfte / en vooz een schoone
 doek geworpen / en 't heest ingegeeben.

Of als 't heest gekrek heeft aan de oogen / en men
 niet en weet wat haar let / dan zal men neemen Ho-

nig en Wijn klein gestooten / en doen 'er dat in ; en is dat men meent dat het stof in de oogen heeft / zo zal men neemen een klein zagt linnen doekjen en doen dat om den binger / en zoeken 't daar mede zo men heest kan / en als men meent dat het daar uit is ; zo zal men den Honig en Wijn gezutken.

Ook zal men bezien of dat heest de Pauw in het voge heeft / want die waest van beneden in 't zwarte en maaket blind : dan zal men neemen een naalde met een draat / of een subtyl Azer haekjen / en haalen 't daar mede uit de voge en synben 't af / en doen daar wat Honig in met den binger.

Als een heest eenig geweld heeft in zyn oogen / of onnatuurlijk kleeesch aan de oog-braaijen / of in den mond / dat is de Stanker / en dat heest zal men ten eersten doden / want het moet stercken / daar en is geen helpen aan.

Voor kwaade Oogen der Beesten.

Wanneer een heest kwaade oogen heeft / al schoon daar schierblekken op waren ; zo neemt Ganzehet en Pennekool-water onder een / en doet dat met een heer in of om den Appel des oogts / of neemt een hierendeel Loofwit Koperoot / een achtienendeel loots Wis-koen en zo veel Sout / samen onder een gestooten / en dan met een heer in de oogen gestreeken : maec neemt eerst Tives-olie / scrift om den Appel van de oogen.

Of nog heter zo neemt een strikjen van de beste Brood-zuker / en wryft dat tusschen twee tinnen lepels / zo sijn tot dat het zo blaasuw word als een blaasuw Schortel-dock / en daer van doet een Ganzeschagt of sijn in 't voge gelaazen / ge-reeft in hozten tijt ; zels her menschen oogen.

Voor gezwel aan de Tonge der Beesten.

Wanneer eenige kreeften onder de Tong een gezwel hebben / 't geen de Tonge stijf en dik maakt / ja datter etter en slijm uitkomt ; zo snijdt 't gezwel dooꝝ onder de Tonge / en het bloed daar schoon uitgewassen met zout en water onder een gemeengt ; neemt dan een pont Honig / vier loot Spaansgroen / zes loot gebzanden Wijn / een mozt Ebik / dit t'zaamen in een pot gekookt tot een zalf / en daar mede gesmeert : zo dan de Tonge stijf slijpende / en om die weder slap te maaken / zo neemt een vierendeel pont Drogen / en een vierendeel pont Rozemen / en een stuiver zoet hout / dit klein gesneden / en in schoon water gekookt / en daar onder wat Honig / en daar de tonge daag mede gewassen / tot dat het beter is.

Staat mede te weten / dat men moet nemen in een pot / Water / Zout / Ebik / Mostert / en maaken eerst een popsen aan een stakjen / daar mede de kwaale gewassen / om de hette te doen losfen.

Voor dikkigheid aan 't Gorgel der Beesten.

Wanneer een Brest sulten aan het Gorgel dik wort / dan neemt Stuk-zalf en Dialthea-zalf onder een gemeengt / en daar mede gesmeert.

Om Koejen vet te maaken.

Wanneer men een koeft wilbe bet maaken / dat men het zelve wilbe droog hebben / zo neemt een vierendeel pont Dialthea-zalf / en dat om het Ghe gesmeert / als de melk daar uitgetrokken is ; maac zo het koeft enige dikke of kwaade meinnen heeft / zo neemt Berkens-reusel of smout / daar onder Roden-bolis / en daar het Ghe mede gesmeert.

Voor

Voor te veel afgang der Beesten.

Wanneer een hest te veel afgang heeft / zo moet men het eerst ingeeben negen of tien handden Look / die in water gaar gekookt / met een halben oort Kraap-olie; en den anderen dag neemt vier handden bol stof van Eek of Eken bast / met vier raauwe Hoender-eyeren / en giest dat met hier in.

Of neemt een half maatsjen Paarde-konnen / en die in water gaar gekookt en klein gewreven / met een half oort Boom-olie / en dat ingegeeben.

Of neemt een half kont Spek raauw gerookt / en aan groote stukken gesneden / en dat ingegeeben.

Of neemt een half dozijn Hoender-eyeren klein geklopt / ende giest dit met een half oort Elik in.

Voor het Bloed-pissen der Beesten.

Neemt drie of vier lewendige Likhborzsen / en die het hest ingegeeben.

Of neemt sijn gezift Boek-weyten meel / ende daar van onder geroert Schot-kruit en Wijn-rut / dat ingegeeben / met drie of vijf lewendige Likhborzsen.

Of neemt een loot Venetse Dziakel / daar onder een mate Muschaat / en dit met een half oort Elik ingegeeben / en drie of vier Likhborzsen.

Of neemt gespannen garen / en dit gekookt in water / en giest het hest deze loog in / met rode gestooten steen / en drie of vijf lewendige Likhborzsen.

Of neemt Gers / Bennenzaat / van elk 6 loot / en kookt dit in Wijn of Bier; of neemt Weegwree-bladeren met een oort Wijn.

Voor de Kram der Beesten.

Neemt twee hersche Hoender-eyeren en Boek-weyt-look / een loot Venetse Dziakel / een loot
Wijn

Wootjes Wulwoztel / een loot Bakelaar / drie
leyels Krasp-olie / en een oort Eijk / dit onder
een gemengt en ingegeeben.

Voor een beest dat niet wel eeten wil.

Neemt een maatsjen Kroggen-meel / daar maakt
een stebige bijn af / en daar wel zes handen vol Zout
in gebaan / en vijfnhaaren klein gejneeben / onder
een geroert / en ingegeeben met hier.

Voor Beesten die in het melken Boter geeven.

Wanneer een beest in het melken Boter geeft /
en de Canden los zjn / dat heet herschot ; dan
moet men het beest onder de Cong kilaet laten / en
dan wrijft de Cong met Zout : neemt dan een roo-
de stuk steen / en slaat de Canden daar mede vast /
en neemt een vass Woender-en / en dat het beest
op de Canden aan stukken geslagen / het en laat
het beest in de Wijn lopen / daar dan op Weischor-
kruid en Regen-kracht / drie handen vol / saamen
ouder een gemengt en ingegeeben.

Voor den Wolf der Beesten.

Als een beest de Wolf heeft / zo is de steert flap
of week : dan snijft met een mes onder aan de steert
een kruis / dat het kilaet / en trekt dan de steert wat.

Of men zal die zo verre het hait afsnijppen als hy
week is ; dan zal men neemen Water / Wrood en
Zout / dan elks eben veel / en binden dat daar op /
en laaten het daar zes dagen op gehonden liggen.

Voor het schiften van de Melk.

Neemt deze kruiden of dzank / een hand vol
Agrimonie / een hand vol Wrood in knoppen / een
loot Bakeren Wulwoztel / een loot Bakelaar / een
loot

30 Remedie voor Ofsen en Koejen.

Loet Pennekool-zaat / zamen gekookt in twee kan-
ne hier op de helste / dan door een schoone doek
geluzongen en het lieft ingegehen.

Voor de Rugziekige Beesten.

Neemt zout onder water gemengt / en dan met
een stroo of hooiwisch stijf geluzen / en het wel
met de handen afgeknepen.

Voor den Worm der Beesten.

Als een lieft de wozm herft dan moet het op
de tong roode of kzuine stippeltjes hebben / dan
neemt een stomp mes schraapt daar mede ober de
tong dat het bloet / en laat dan bloet onder de
tonge ; neemt zout wstft daar de tonge mede.

Tegen onnatuurlyke hitte der Koejen.

Als een lieft onnatuurlyk heet is / en daar ziet
han woze / zo zal men nemen Nacht-schade / en
steken die 't lieft in de keele / op dat het die eete en
opflinde. Item / men zal nemen hersehe Steur on-
gezouten / en sieden die tot hy gaar word / dan zal
men hem uit nemen / en laten dat water staan kla-
ren / en dan zal men dat in een schoone kanne doen /
en stoppenze dicht toe / en dan dat water zal men ne-
men een glas vol / ende geben dat de Koe in 't liff :
Dit water is ook goet voor andere ziekten aan de
lieften / en men mag het haar ook geben zonder
kranden. Dit water kan wel twee Jaar duuren /
ende die zieke lieften wozen daar af gezont.

Koejen die zeerig zijn tusschen de Klaauwen.

* Als een lieft tusschen zjn Klaauwen schurft
of zeerigheid krijgt aan zjn hoeren / zo zal men ne-
men Schaapen-ongel gesmolten / en gieten dat daar

So warm op als het liden kan / en naaffen dan daar
 een lag om / en men zal 't ook eens of tweemaal
 daags wasschen met mans pissse / na dat 't groot
 is / en besmeeren met Ceer / op dat de bliegen daar
 niet in loopen.

Voor een beest die de Tandten los zijn

Neemt Honig en gebzanden Alluin / onder een
 gesmeert / en daar de Tandten streng eenige dagen
 mede gewassen / zo gaat het kwaad triessch daar af ;
 om dan weder nieuwt triessch te doen aangroeffen /
 zo neemt oude boter / die lzuin gebzanden / en dat
 zelve om de Tandten gesmeert.

Voor beesten die krank worden.

Neemt Klokblomen-water / Knoflook / Oren-
 kruit en drooge wortels van Knoflook / wat ou-
 de boter met Kost-bladen en wat droog geroocht
 bleeesch / dat te zaamen ingegehen.

Of neemt een kroeg Mans-pisse / een hand vol
 Zout / drie Eijers / en een lepel vol Dziakel / slaat
 dat te zamen met zoete Melk / en geben haer dat in.

Voor Koejen die krank zijn, dat men niet weet
 wat haer schort.

Neemt Angelica-wortel / Ferse-wortel / Gene-
 skoels-wortelen en wat Allien / t'zaamen gesoden in
 goed Bier / als het kout is doet daar in drie leyels
 vol Dziakel / en een hand vol Zout.

Voor beesten die te veel hoesten.

Neemt een hand vol roode Spriet / een hand
 vol Bakelaar / een hand vol Geneher-besien / en
 een hand vol Wijn-ruit / dat in Bier gekookt en
 ingegehen.

Of neemt Tongen-kruit / Pysop / van elk
 twee handen vol / kookt dit in water / en geest het in.

Of neemt sap van Parey met Boom-olie.

Of neemt groene Bshoet hier handen vol /
 stoot die klein / en drukt met water het sap uit /
 dit zal men zehen dagen achter een ingeben.

Voor beesten die vervangen zyn.

Neemt de stonde van een jonge Vrouw / waest
 die met Spaanse-seep of out Bier / en dat ingege-
 ben: is ook kostelyk voor het berhangen der Paar-
 den: Of neemt Menschen-droch met zoete Melk.

Voor een beest dat niet opstaan kan.

Dan sijt het beest de kleine kluauwen datze
 kloeden; neemt een half pout gerookt spek / dat
 klein gesneden en in de pan gekraden wel druin /
 en dat met een half dozt Ebik ingegeben.

Voor de buik-pyn der beesten.

Wanneer een beest buikpyn bekamt / dan gaat
 het dikwils liggen en krapt met de hoeten / en wort
 sijmagtig in de mond / zulke bekrindende / zoo
 laat het beest bloed onder de tonge; dan neemt wel
 zout en water onder een / giet dat in de muil en
 de ooren / dan neemt een blaau linnen doek / die
 in brand gesteecken / de blam daar van uitgedaan / en
 laat die rook in 't beest zyn neus-gaten vliegen.

Of neemt dunne ster / en slaat daar in een hand
 vol zout dat het schuimt / en dat schuim zal men af
 doen / en gieten 't haer in de keele / tot driemaal toe.

Voor loopende Oogen der beesten.

Neemt gestooten Aluin met Wijn / en wast de
 oogen daar mee.

Of neemt Honig / gebzanden Aluin en sterft
daar mede de oogen / maar neemt eerst woort 1 stui-
ber gebzanden Aluin / en blaast dat in de oogen.

Of neemt schjaapzel van een Lefje / en gebzanden
geroakt Diegch / dat gepulverizeert.

Voor beesten die om de Oogen en om 't Lyf
met plakken uitlaan.

Wanneer een heest om de Oogen en om 't Lijf
met plakken uitlaat / zo neemt Craan / krook
dat in hier / en wylst daar mede op 't uitslag.

Voor de Koge der beesten.

Wanneer de Koge onder de Kroegen is / of als
men daar breeze woort heeft / zo is het zeer goed dat
men die al te samen doet ader-laten op haar woort /
en wylben de ooren dat zo bloeden. Ook zal men
haar aan den hals ader-laten / en men zal haar den
hals woelen met een krookbe / en knippen haar zo den
hals ober haar knippen / en zoeken de Ader aan de
slinker zyde van den hals beneden den straote / ende
steecken haar dat Wran-kruit / zo worden zo ge-
zond / en dat Wran-kruit zal men met een Priem of
Elsfen steecken / en met een woort een gat hooren /
zo diep dat het bloed daar uit koomt / en dat gat zal
men hooren een handheet van den hoosbe / en als
van dat Wran-kruit gesteecken is / zo zal men dat
gat vullen met Marthe / en kleeven 't van dicht toe
men Was.

Of neemt 3 kanne dunne hier / 2 stuiber heeste
Triakel / 3 loot Bakelaar en Pol-wortel / 1 Ho-
te Muscheate 1 hand vol Roy / 1 hand vol Re-
gen-krecht / 1 stuk Peper-wortel / 1 stuiber Ko-
den-bolus / 1 hand vol wilde Wrange / dit t'samen
kocht gesneden en op de helfte gekoakt en ingegeeben.

Het is gheueert dat men meinde dat de beesten de
Koge hadde / want zyn 24 uur stozhen / daer ieder
heest inoed wiet gelost onder de Tonge en ook het
Lenden-bloed / het derde lit onder het sasel van de
steert bloed gesnehen / en wel laten bloeden en daer
van een linne winde met sintou vast om gekonden /
en van 't heest een stukken Spek dat wel doozsteken
en met Wzang-wortels ingegeehen / en dan 't heest
in een diegen holk gejaagt dat het zwemmen moet.

Tot vaste zekerheid voor de Koge.

Za neemt Wybaet / Agrimonie / Schot-kruit /
Melis / Betoni / Katten-kruit / van elck een hand
vol / dat gekookt in twee kanne Water of bier op
de helleste / en dan dooz een doek gewrongen en inge-
geehen / maar van te vooren bloed gelast.

Voor zeiverachtige beesten.

Wanneer men een heest zeyberachtig hehnt en
hoest / zo jaagt het heest streng dooz u heen / zo
het heest dan klein keurelt en zeer hoest / zo heest
het heest de Koge / de Koge zynde zo doet het wel
bloed lossen onder de Tonge / alwaar de loop van
klein ait vertoond / zynde lange afers / en ook bloed
sunden met een mes / ober 't derde lid of knak van
de steert onder 't sasel / en een Os het vyfde lid van
hoben af geteld / en laat dat wel bloeden / en dan met
een lange Linnen winde daer wat Water en Zout
in / schij om de sneede gekonden / en met een sint-
garen vast gekonden / en aan den berden dag we-
derom afgedaan / en dan gelzuikt dezen nabolgen-
den drank / een Hoote Muschaat / een bierendeel
lootz witte Gemiet / een bierendeel lootz Peper
ofte Ghjn / een achtendeel lootz Foelie / een bieren
deel lootz Magelen / een bierendeel lootz Galiga /
een

een loot Kars-zaat / een half loot Wakelaar / een half loot Zwartjes Houtwortel / te samen onder een gestamp / en in twee kanne bier gekookt / en door een schoone doek gefilteren en zo ingegeeven / en waer be breeken de Tonge en Maal met Zout / Water / Mostert en Edek / met een pop dat al de sijn weg neemt : staat mede te wreten dat men de kranke heeft en wel eenige dagen warm bier en brood mag ingeeven.

Voor Beesten die de Ver in de Mond of Tonge hebben

Zo neemt door een halbe stuiver Mostert / en twee hande vol Zout / en een half oort Edek / en een oort water / doet dat onder een in een pot / dat een poppen van Tinnen aan een scoffen gemaakt / waer het daer mede / dan neemt een bierkant stuk Spek / met Wang-wortel doorsteeken / geeft dat haer met een Kool-blad in / het beneemt alle het te en kuurigheid.

Voor Beesten die onkruist hebben en de Melk minderd

Als een heeft onkruist heeft / en de Melk minderd en den afgang heel hard in den lichte is / welk door de Kruis ofte aanwaasjinge in lendenbloed zigt / en met de agter-boeten slaan / waer toe het Lendenblaad gelaten / en het derde lid onder het safel in de steert gelaten / en dezen drank ingegeeven; een hand vol Bijnnet / een hand vol Agrimonie / een hand vol Schot-kruit / een hand vol Melis / te samen gekookt in twee kanne water op de helfte dan door gefilteren en ingegeeven met een half oort Waer-olle / en een stuk Spek met Wang-wortels doorsteeken.

Indien die koeften niet eeten of weiden willen /
 waar hoorz herhaalde Remedie geluzkende is goet.

Voor bladeren aan de Beesten.

Als een Koe bladeren heeft / zoo worden haar de
 Oog-lzaassen eken dik / en zwellen honge / en de
 lippen worden kreed / en deze bladeren hertouwen
 haar zo groot als een Wind-ey : sommige hebbenze
 omker de steert en tonge beide. Deze bladeren zal
 men doozstrecken / en wazbenze dan met Zout.

Voor de Kegel-tanden der Beesten.

Als een koeft gelizek heeft aan de Kegel-tanden /
 datse haar zwellen / zo en kan het niet eeten / want
 zo worden groot / en gaan tusschen de tanden zit-
 ten dat zo niet lyten kunnen : dan zal men haar de
 mond open doen / en snyden hem de Kegel-tanden
 die gezwollen zyn / met een schere of en bestreken-
 ze met Zout / zo zal het gelizek obergaan.

Voor beesten die stijf worden

Wanneer een koeft stijf word dat het niet en kan
 hoortgaan / maar gaat al trippelen / zo zal men
 haar korten alle de achterste klaauwen / datze rebe-
 llyk bloeden / en doenze Aber-laten aan den hals /
 en ober twee dagen zal men haar de klaauwen
 weder open doen / en doen haar weder Aber-la-
 ten : dit helpt de koeften van haar krankheid.

Voor gezwel aan de Beesten.

Wanneer een koeft een zwellinge heeft aan bloed /
 zo word haar het liff zeer dunne / en inzonder den
 buik word haar zo dik als de huilt by na herdozaagen
 kan / dan zal men die haastelijck snyden in de voren
 en wazben die datze bloeden : ende zo het dan niet
 lie-

beteren en wil / zoo zal men die steert opheffen /
ende snijden daar in een vinger-breest van het liss /
en men zal haar Dziakel ingeven / of zy ook ee-
nig sentsin van binnen hadden.

Of als een beest eenig gezwel aan zyn liss of
aan zyn kneuen hadde / zoo zal men bezien of het
rijp is / en steken het subtyl door / op dat men
geen zenuwen en raakt / byzonder aan den buik /
en washen het eens daags met Mang pisse.

Of als een beest de kneuen zwellen / en men niet
weet wat haar let / en dat men zegt hoor 't sentsin /
zo zal men nemen Dziakel / en zuiveren 't als looken
de zwellinge / zoo en loopt dat sentsin niet verder op.

Voor een gezwel aan de Navel der beesten.

Als een beest aan den Navel zwelt / daar ook de
schacht is / zoo zal men dit nederstozten en plukken
dat haar schoon uit / zoo verre als men kan / en hel-
pen die materie daar schoon uit / en washen het met
mang pisse / met een wollen lap / en steken de lap
in de navel zoo verre men kan / en waschen het
schoon uit / en doen daar in Holwortels klein gestu-
ten / eens des daags tot dat het beter is.

Voor een gezwel aan den hals der beesten.

Neemt Papelen / Wyhoet / Dille-zaat en Al-
sem / en wyphet t'zamen / en dan kookt het met
Honig / en leggen dat warm op den hals / gelijk
een plaester.

Voor verborgene ziekte der beesten.

Neemt Laurier-bladen / Selven-worm / Wijn-
ruit / Wijnngaart-bladen / van elk een hand vol /
Kannikloof / Doreu en Wierook / van elk een loot
kocht dit in Wijn / en geeft dit het beest te drinken.

Voor Longen-ziekte der beesten.

Als een heest Longen-ziekte heest / dan zult gy de Long-ader laten / en daar na een drank maken : dan neemt Kalkquinten / Mantig-wortel / Lubbe-stok-wortelen / Fenikool-wortel / Kruaan-wortelen / Alfem-zaat / een loot Orakel / twee lepel vol Honig / twee knoppen Knoflook / en twee hiesche Paender-eyeren / Water / Gold-bloemen / Wijnruit / Koberber / Azerhart / onzer Vrouwen-bistel / Carosillaat / van elks een / en een hand vol Zout dit zal men zieden in goet bier / en als het koud is door een doek gewrongen / en alle reis een halven kroeg vol hier van ingegeeben.

Voor beesten die Gallig zijn.

Die zal men by de hals bloed laten / en haar bezen drank maaken : neemt een hand vol Enloof / 1 stuiker Wijn wat Zeben-boom / Lubbestok-wortelen en Regen-kragt / een hand vol Look / en een hand vol Suppen / dit in goet bier gezoben / en door een schoon doek gewrongen / en het heest warm et tiffke malen daar van ingegeeben / zo zal vergaan de Galligheit.

Voor beesten die ruidig of schurft zijn.

Als een heest ruidig of schurft is / zo zal men die waschen met oude pissse / ende neemen dan oude Water en Ceer van elks een deel / en doen daar by een goed deel Kuite en Sulpher / ende mengen dat te samen / en als zy gewaschen en weder droog sijn / zo zal men haar hier mede zulkieren : zomminge neemen hier ook Spaans-graen toe. Het is ook goed door de Paarden.

Voor

Voor beesten die de Schotte hebben.

Wanneer een heest die Schotte heest / zo heest zy die tusschen de korte ribben / somtijds aan de rene zyde / en somtijds aan de andere zyde tusschen hiel en blesch / en zo groot dat men haer wel een Ey in sterken kan : dan neemt Schaet-kruit / Beete / Kerbel / Alfem / en andere goede kruiden die in de hoven wasfen / ende een hand vol Zout / met wat kruimen van Roggen-brood / deze kruiden zal men klein hakken / en geeven het haer met water in.

Voor Kuchachtige Beesten.

Als kuchachtige beesten staan en zederen / krimpen / en niet eeren en willen / die zal men geeven t'voore reizen / een pond dzekz uit het ruzbaat of heimelstijheid : haer na zal men nemen pijsse / met een hand vol wit zant gemengt / en geeven haer dat in : haer na zal men haer ingeeven alderhande kruiden / als Clybloos en Eyken-loof.

Voor de Koorts der Beesten.

De kentekenen hier kan zyn / dat het heest niet wil eeten / de oogen bruinen / en staan hol in 't hooft ; dan zal men het heest op stal zetten / en onder het gras of boeder Wijngearts-bladeren mengen / en de noeren snyden dat ze blaeden.

Voor zinkingen en shotterighoid der Beesten.

De kentekenen hier kan zyn deze / wanneer de noegen loopen / en zy geen eet-lust hebben / en de noeren laten hangen : dan waest de mond met Chym / gesoden in witte Wijn.

Of wazht haer de mond met Loof en Zout / en waest die haer na met Wijn.

Voor Beesten die de Qualster hebben.

Die zult gy den Hals en onder de Tonge kloot laten / en huten dat scharp van de Tonge af / ende spjenze dat in den Hals : daar na neemt een loot Krolequinten / Alfem / Kuaen en sieben dat in goet hier / laat het koud worden / klaard het af / doet daar in twee loot Bakelaer ende Holswortelen / en een goede hand vol Zout / en gieten haar dat in den Hals / telkens een halven kroeg.

Als een beest niet schoon worden en wil.

Zo neemt een loot Zebenboom / Tubbestokswortel een loot / een loot Euloo / een opzt Hennig / en wat Dilsael / te samen gesoden / dat geest haar in / zo wortse schoon.

Als een Beest de Milte bloed , zo is de linker zijd hooger als de rechter.

Zo neemt Alfem / Regen-kracht / Zebenboom / Keinkaren / dit zult gy te samen zieden / en geehen het dat beest in.

Als een Beest haar bederf niet doen kan.

Zo neemt anderhalf kroeg zoete Melk / doet daar in acht loot Kumber-het / een loot Krolequinten / laat het sieben op de helfte / laat het koud worden / doet daar dan drie lepel vol siechte Driakel in / en geest haar in tot twee tyden.

Voor een beest dat Schurft is.

Zo wast het den Schurft met oude Dasse of Tonge schoon af / daar na smelt oude Water en Wassen-kruut / eken dik te hooge / en smeert met een kwast den Schurft wel heet een reis of drie.

Als

Remedie voor Ossen en Koejen.

Als een beest niet zitten kan.

Zoo neemt een loot Krolequinten / Triakel / en
Kunder-het t'samen gezoden / dat geeft haar in.

Voor beesten die in het veld krank worden.

Die zult gy by den Hals bloed saaten / en nemen
een oort Edek / een oort hier / drie herse Eijeren /
een loot Bakelaar en Wol-wortelen / en een hand
hol Zout / die zult gy de beesten ingeeben / en smy-
ten dan nog een hand hol Zout in de Mond.

Voor Beesten die luizig zyn.

Als een beest luizig is / zo zal men die wasschen
met oude Pisje / en laaten die droogen / en smee-
ren haar dan drie dagen met Kooze Olie / daar de
Luizen zyn / en zo zullen doort hergaan.

Voor een beest dat op de stal of in de weide
vuur bekoomt.

Dan moet men het beest doort doen bloed lofsen
onder de tong en het derde lid onder het fasel dan
de steert / en laaten 't wel bloeden / en doen dan
daar een linnen windje om gekonden / en geeben dan
het beest in een stukken Spek / dat wel doortsteken
is met Wang-wortels : en bes anbeten daags
wel Look / Agrimoni / Wiboet / Schot-kruit /
Mattenkruit / dan elks een haab hol / en dat in
schoon water gekookt / en doort een doelt ge-
wuzungen en hier dan een kanne ingeeben.

Voor beesten die haar gestooten hebben.

Als een beest zich gestooten heeft op Tuinen ofte
anders / dat het gaten hekomt / om dat te genezen:
dan neemt drie loot Spaans-grom / een bierenbeel
laats

lootg geizanden Aluin / en een halven oort Elik /
 dit t'samen gekookt tot een zalf / en dan weiken ge-
 maakt han spijt / daar de zalf opgesmeerd en in de
 wonden gesteken: en zo men met de weiken in de
 wonden niet han kunnen / dan met Elik de Zalf
 wech gemaakt / en dan met een spuyt in de won-
 den gespuyt.

Of neemt een hierendeel pond Serpenty / en
 dat met water klein gemaakt / en daar dan 't water
 afgegaten / neemt dan dooijers han Hoender-eyers
 en die klein geklopt / en die onder den Serpenty
 gebaan / en daar weiken af gemaakt / en die in de
 wonde gestoken.

Voor verstikkinge in de Bog en Ledemaaten
 der Beesten.

Neemt twee loot Stuk-zalf / twee loot Dial-
 thea-zalf / een hierendeel loot Serpenty olie / en
 een half pond oude Water / t'samen onder een ge-
 smolten en hier mede gesmeert / en 't heet loaten in
 hooogen.

Voor Beesten die de beenen verstuikt hebben.

Wanneer een beest het been verstuikt heeft / dan
 neemt Serpenty olie / en bestrijkt het daar mede
 tot dat het heter wordt.

Een goede heel-zalf voor de Beesten.

Neemt Honig / Boorn-olie / Hars / Was /
 Schaapen-ongel / en een weinig Sijck-olie / en dat
 onder een gesmolten tot een zalf.

Of neemt Serpenty / Dyakel / Barbiere-
 olie / Was / Raap-olie / en een loot Smeer / smelt
 dat te samen tot een zalf.

Voor beesten die ziek zyn aan de Galle.

Als een heest ziek is aan de Galle / die zal men
geben Syffel en Look / want dat heeteert de Galle.
Of als een heest zoo ziek is dat het niet en eet / zoo
kookt haar hier en hzood / en doed daar wat hater
in / en geeft haar dat in tot dat zy hater worden.

Een Wonden drank voor de beesten.

Neemt een loot Seenis bladen / een loot Note-
musschaat-blomen / een loot Utreestg vogen / een
loot Moma / zamen onder een gestoten / dat te za-
men op anderhjalbe kanne Oude Wijn gezet / daar
smorgens en zabonts een lepel vol afgedronken /
doch smorgens meer als zabonts / en des Somers
een Wege-blad op de woude geleit / en des Winters
een schoon Tinnen dochjen / dat nat gemaakt en
op de woude geleit.

Om alle gezwel der beesten te doen sligten.

Neemt Knosloek en Berkens smout onder een /
en haar meede gesmeert.

Raat voor alle gezwel der Beesten.

Neemt Betoni / Melis / Wijnruit / Hoppe uit
de Houw-ketel / van elk een hand vol / een
half pont Berkens-smout / een half pont oude
Hater / een maatjen Uju-zast / alles te zamen
in hier ofte water gekookt / en haar dan warm
mede gezoet : en als het hzoo is / neemt Wijn-
moer met Ebik gemengt / en haar meede gesmeert.

4

R E M E D I E
V O O R D E
S C H A P E N.

Voor de Pest der Schapen.

Neeemt in de Lente Sallie en Malakoe / bruikt
het zap daar uit / en geeft hier van de
Schapen 14 dagen achter een / een goede dronk
aan in / en zij zullen het volgende jaar van veel
ziekten ende sterfte behzigt zyn.

Voor de hoest der Schapen.

Geest haar te eeten Welt-cupzes en Agrimonie /
ren goet veel ; en dezen kruiden zyn mede goet
aan? dempige Paarden.

Voor Schapen die vergiftig Kruit gegeten
hebben.

De kentekenen hier van zyn / dat haar de buik
zeer schielst komt te zwellen / datze niet willen ee-
ten / en dikwils neerhallen : hier tegen zal men haar
de Aberen in de hobenste Lip openen / ende haar
Dziakel met Menschen-pis bermenst ingeben.

Voor uitterende en zeer magere Schapen.

Hier tegen geest haar te eeten de huzchten of
zaden van Colutea / of Lombhaerse Linsen / waar
door zij het en welgroeyent worden.

Of neemt een hand vol Amandelen / stoot die
met wijn / en maakt hier van een melkje ; en geeft
dit

bit de Schaapen in; hier tegen is ook van nooden dat men haar in de Ooren sijnft.

Voor de Schurftheid der Schaapen.

Neemt Moer van Olie / van Wijn / afftebsel van Teynen / van elks zo veel genoeg is / mengt dit en hestrijft hier mede. Hier toe dient ook het water in halle Boeke-bramen gebonden / 't welk mede de schurftheid van andere heesten / als Paerden en Esfen / zeer wel geneest.

R E M E D I E

V O O R D E

V E R K E N S.

Om Verkens krankheid voor te koomen.

Neemt wild Wzang-kruid ende Lulabestok / bind dat aan een hoefken / ende doet dat in bedrankton / of in 't Verkens hoer.

Voor Verkens die Krank en in de Keel verstoppt worden.

Wanneer een Verken krank en in de Keel verstoppt wordt / zo neemt een Bolle-pit / doet daar een doek om / daar van Honig om gesmeert / dat zelve in het Verkens hals bziennaal gestoken / en geeft het dezen drank / een hand vol Wijn / een halve hand vol Agrimonie / en dit in een kanne hier gehoort de helste / dat door gewozongen en ingegeeben.

Of als een Verken krank word / en in eetel
mest / ja den Daffer-wrang heeft / dan telst hiaren
in den Mont de negende krak van hooren / en
neemt een Mes daar mede aan de negende krak
bloet gelaten / en dan ingegeben hoor een halbe
sulver Mostert / met een halben dozt Edik.

Of neemt een Mes / en laat den negenden krak
haken in 't Verkens Smoel / dan hooren afgetelt /
dat het bloed maar een half stont / dan Mostert
en een halben dozt Edik ingegeben.

Voor gortigheid der Verkens.

Hier tegen is zeer dienstig het kruut Alstran-
ken / haer te eten gegeben. Men zegt ook dat
de Verkens / die uit een trog van Eysen-hout
gemaakt / eten / nooit goztig worden.

Voor onbekende ziekte der Verkens.

Dat de Verkens ongezoent zjn / wert alkus on-
berbonden : men trekt uit de nek eenige hairen /
indien dezelve sulver zjn / is een teken van ge-
zoent maar indien zy bloedig of met etterachtige
materie besmet zjn / is een teken van ongezoent-
heid. Als dan zal men het eten en bzinken een
bag en nacht onthouben / en daar na Water /
waer in gestoote wortelen van wilde Comdan-
mex 24 uren gewelkt hebben / te bzinken ge-
ben / en hier door zullen zy veel huyligheid kwijt
worden. Sommige gezuiken hier tegen de wort-
telen van Affobillen / onder haer syde gemengt.

Voor verkens die stijf worden.

Neemt een hierendeel pont gerookt vleesch dat
het is / en dat in een koeke-pan gebraden / met
een dozt Edik ingegeben.

NOTA BENE.

Een Recept voor Razende Honden.

Neemt een Mengelen Wijn-azijn / een hand vol Zalf / een hand vol Agrimonie / een hand vol Betonie / een hand vol Wijnruit / een hand vol wilde Carte-bladeren daar de kenne-wassers aan wasjen / en een hand vol kroede-muur / twee loot Venetse Ozakel / deze kruiben t'samen gestampt in een Dysel / en zo ingegreben.

• Remedie voor een Schaaap dat Dol is.

Neemt Eenhoorn / Kreeften-dagen / menschen Bergsen-pannen / gebzand Hertshoorn / van ieder 2 loot / dit tot polver gestampt en geest het schaaap driemaal daags een lepel vol van in met warm wijn :

Of bind het Schaaap door het hooft / Cartwen-meel / Carpentijn / Ozakenbloed ieder 4 loot / gestoten Mastix 2 loot en hier Sawitten / dit bindt het een tssdlang door het hooft.

Door Kunderbeesten neemt men van dit alle eens zo veel en gebruikt het op dezelfde wyze.

Voor een Paard dat Dol is.

Neemt Eenhoorn en Kreesten-ogen / men-
schen Berfsen-nannen / geschaast of gekzand
hoor van ieder 8 loot / dit tot poeder gestampt /
grest het Paard driemaal daags een goede Teyel
kool in met een Dozt heeten wijn / zo zal het ten
eersten beteren.

Of hind het Paard hoor het hoofd / Carwen-
meel / Carpentijn / Drakenbloed en Wierook
van elk 8 loot ; gestoten Mastix 2 loot / hier
Eghuitten / dit gemengt hind het Paard een tijd
lang hoor het hoofd.

E N D E

